

Wyrok z dnia 5 lipca 2007 r.

III SK 13/07

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1504 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2002 r. nie nakładała na przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną lub ciepłem obowiązku ich zakupu ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych przyłączonych do wspólnej sieci bezpośrednio od ich wytwórców.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Jolanta Strusińska-Żukowska, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 5 lipca 2007 r. sprawy z powództwa P.E. SA w W. przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki o wymierzenie kary pieniężnej, na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 października 2006 r. [...]

1. u c h y l i ł zaskarżony wyrok i zmienił poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 4 kwietnia 2005 r. [...] w ten sposób, że uchylił decyzję Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 30 grudnia 2003 r. [...]

2. zasądził od Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki na rzecz powoda kwotę 370 (trzysta siedemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, zwany dalej pozwany, decyzją z dnia 30 grudnia 2003 r. wymierzył przedsiębiorstwu energetycznemu P.E. SA w W., zwanemu dalej powódką, karę pieniężną w wysokości 550.000 zł, tj. 0,1744% przychodu z działalności koncesjonowanej osiągniętego w 2002 r. za niewywiązanie się z obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych,

określonego w § 1 ust. 1 i § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku (Dz.U. Nr 122, poz. 1336), zwanego dalej rozporządzeniem z dnia 15 grudnia 2000 r.

W uzasadnieniu decyzji podniesiono między innymi, że ilość energii odnawialnej zakupionej przez powódkę w 2002 r. bezpośrednio od wytwórców wyniosła 7.993 MWh, a od Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA 157.145 MWh, co łącznie stanowiło 2,5% wymagane przepisami rozporządzenia z dnia 15 grudnia 2000 r. W ocenie pozwanego, powodowa spółka nie wywiązała się z nałożonego na mocy rozporządzenia z dnia 15 grudnia 2000 r. obowiązku zakupu energii ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych, ponieważ energia zakupiona od Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA nie pochodziła od wytwórcy „energii zielonej”, lecz od pośrednika. Uzasadniało to nałożenie kary pieniężnej na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1504 ze zm., dalej jako Prawo energetyczne).

Sąd Okręgowy-Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2005 r. oddalił odwołanie powódki od powyższej decyzji. W uzasadnieniu Sąd stwierdził między innymi, że zastosowane przez pozwanego przepisy rozporządzenia z dnia 15 grudnia 2000 r. zostały wydane na podstawie art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego, który w dacie wydania zaskarżonej decyzji nie był niekonstytucyjny. Uznał także, że uregulowanie w tym rozporządzeniu obowiązku zakupu „zielonej energii” było dopuszczalne ze względu na interes publiczny. Zdaniem Sądu, zarówno literalne brzmienie definicji ustawowych „niekonwencjonalnego źródła energii”, jak i „odnawialnego źródła energii” nie pozostawiają wątpliwości, że na przedsiębiorstwo zajmujące się obrotem energią elektryczną został nałożony obowiązek zakupu energii elektrycznej bezpośrednio od jej wytwórców. Sąd przyjął, że wykładnia językowa i potoczne rozumienie pojęcia „źródło” wskazują jednoznacznie na miejsce powstawania energii.

Powódka zaskarżyła powyższy wyrok apelacją w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 56 ust. 2 w związku z art. 56 ust. 1 pkt. 1a oraz 9a Prawa energetycznego oraz w związku z rozporządzeniem z dnia 15 grudnia 2000 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 27 października 2006 r. [...] oddalił apelację powódki. W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny stwierdził między innymi, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 25 lipca 2006 r. orzekł o zgodności przepisu art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego z art. 22 i 92 ust. 1 Konstytucji RP i umorzył postępowanie odnośnie do rozporządzenia z dnia 15 grudnia 2000 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wykładnia gramatyczna zwrotu „obowiązek zakupu ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych” określa obowiązek zakupu energii ze źródła, tj. bezpośrednio od wytwórców. Do takiego wniosku prowadzi również wykładnia historyczna, gdyż poprzednio obowiązujące rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lutego 1999 r. używało zwrotu „są obowiązane do zakupu, od krajowych wytwórców, oferowanej ilości energii elektrycznej albo ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych”. Tymczasem rozporządzenie z dnia 15 grudnia 2000 r. nie zawiera już tej części zwrotu, która brzmi „krajowych wytwórców.” Także wykładnia celowościowa nakazuje przyjąć, iż jeżeli celem ustawodawcy było promowanie „zielonej energii”, co wiąże się z ochroną środowiska, to możliwość wielokrotnego obracania tym samym pensum „zielonej energii” prowadzi do wniosków sprzecznych z tymi założeniami. Na tej podstawie Sąd Apelacyjny uznał, że powódka nie spełniła ciążącego na niej obowiązku, skoro nie zakupiła energii ze źródeł niekonwencjonalnych w sposób przewidziany przepisami prawa, a więc bezpośrednio od ich wytwórców. Odnosząc się do wysokości kary pieniężnej nałożonej na powódkę, Sąd Apelacyjny wskazał, iż została ona orzeczona w dolnych granicach jej ustawowego wymiaru i stanowi mniej niż 1% przychodów powódki, dlatego Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał ją za adekwatną.

Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego polegające na: 1) błędnej wykładni § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia 15 grudnia 2000 r. w związku z art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego, poprzez przyjęcie, iż wyrażony tam obowiązek zakupu energii pochodzącej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych dotyczy nie tylko pochodzenia tej energii, ale również jej dysponenta - podmiotu, od którego następuje zakup, przez co zakup musi być dokonany bezpośrednio od takiego podmiotu; 2) błędnej wykładni § 2 rozporządzenia z dnia 15 grudnia 2000 r. w związku z art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego, przez uznanie, iż działania powódki polegające na częściowym zakupie zielonej energii nie od wytwórcy, lecz od przedsiębiorstwa obrotu, nie stanowi wykonywania ciążącego na nim ustawowego obowiązku zakupu energii ze źródeł niekon-

wencjonalnych i odnawialnych w ilości wskazanej w powołanych przepisach, 3) niewłaściwym zastosowaniu art. 56 ust. 1 i 2a Prawa energetycznego w konsekwencji naruszenia przepisów wskazanych w pkt I i II; IV) naruszeniu art. 5 k.c. w związku z niewłaściwym zastosowaniem przepisów powołanych w pkt I, II i III; a także naruszenie przepisów postępowania, tj. 1) art. 233 k.p.c., przez przekroczenie swobodnej oceny dowodów; 2) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., poprzez brak wskazania przyczyn nieuwzględnienia części materiału zgromadzonego w sprawie oraz 3) art. 382 k.p.c. w konsekwencji naruszeń wskazanych w pkt I i II.

Wskazując na powyższe podstawy powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie w całości decyzji Prezesa URE z dnia 30 grudnia 2003 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma uzasadnione podstawy. Sąd Najwyższy jest zdania, że Prawo energetyczne w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2002 r. nie nakładało *ex lege* na przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną lub ciepłem obowiązku zakupu, odpowiednio do zakresu prowadzonej działalności gospodarczej, energii elektrycznej albo ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych przyłączonych do wspólnej sieci bezpośrednio u wytwórców tej energii albo ciepła (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2007 r., III SK 1/07, niepublikowany). W szczególności podstawy do konstruowania takiego obowiązku nie stanowił przepis art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego, który jedynie upoważniał ministra właściwego do spraw gospodarki, do nałożenia, w drodze rozporządzenia, na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem lub przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej lub ciepła obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych, oraz określenia szczegółowego zakresu tego obowiązku, uwzględniając technologię wytwarzania energii, wielkość źródła energii oraz sposób uwzględniania w taryfach kosztów jej zakupu. Wynika to z przyjętej w demokratycznym porządku prawnym zasady, zgodnie z którą przepisy o charakterze kompetencyjnym, a do takich należy niewątpliwie przepis art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego, nie mogą stanowić samo-

istnego źródła jakichkolwiek obowiązków podmiotów niepaństwowych, do których należy przedsiębiorstwo energetyczne powoda (wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2007 r., III SK 1/07, niepublikowany). Z tego punktu widzenia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lipca 2006 r., P 24/05 stwierdzający, że art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 24 lipca 2002 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne (Dz.U. Nr 135, poz. 1144), „w zakresie w jakim nakłada na określone w nim przedsiębiorstwa energetyczne obowiązek zakupu energii oraz ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych jest zgodny z art. 22 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP” w zakresie określonym w jego sentencji nie ma bezpośredniego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Uznanie bowiem konstytucyjności przepisu art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego wyklucza wprawdzie stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny niezgodności tego przepisu z Konstytucją, lecz jednocześnie nie ogranicza sądu w dokonywaniu samodzielnej wykładni tego przepisu przy założeniu, że przepis ten w zakresie wskazanym w sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest zgodny z Konstytucją (wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2007 r., III SK 1/07, niepublikowany). Z uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 29 czerwca 2005 r. wynika bowiem jednoznacznie, że Sąd upatrywał podstaw do stwierdzenia niekonstytucyjności tego przepisu nie w tym, że ustanawiał on bezpośrednio jakikolwiek obowiązek wskazanych w nim przedsiębiorstw energetycznych, lecz w „sposobie wprowadzenia tego obowiązku w życie”, w tym w niezgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP przepisu art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego rozumianego przez Sąd Apelacyjny jako przepis upoważniający wyłącznie do wydania rozporządzenia a nie jako przepis prawa materialnego stanowiący samoistne źródło określonego obowiązku, jak przyjął Trybunał Konstytucyjny w sentencji powyższego wyroku. W konsekwencji należy przyjąć, że stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny zgodności przepisu art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego z Konstytucją, nie stoi na przeszkodzie uznaniu przez sąd, iż przepis ten nie może być rozumiany jako ustanawiający *ex lege* obowiązek wskazanego w nim przedsiębiorstwa energetycznego do zakupu energii oraz ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych bezpośrednio u wytwórcy tej energii albo ciepła (wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2007 r., III SK 1/07, niepublikowany).

Stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny zgodności z Konstytucją przepisu art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego upoważniającego właściwego ministra do nałożenia na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem lub przesyłaniem i

dystrybucją energii elektrycznej lub ciepła obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych, oraz do określenia szczegółowego zakresu tego obowiązku, i umorzenie postępowania w pozostałym zakresie, tj. w zakresie odnoszącym się do rozporządzenia z dnia 15 grudnia 2000 r., nie tylko nie wyklucza obowiązku sądu badania zgodności tego rozporządzenia z przepisem upoważniającym, lecz przeciwnie nadal zobowiązuje sąd, który podlega tylko Konstytucji i ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP), do dokonywania takich ocen i określania konsekwencji ewentualnej niezgodności w ramach swojej właściwości.

Należy zatem przyjąć, że zgodny z art. 22 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP przepis art. 9 ust. 3 Prawa energetycznego nie wprowadzał w spornym okresie obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych ani też nie określał zakresu tego obowiązku, co oznacza, że wprowadzenie tego obowiązku i określenie jego zakresu rozporządzeniem z dnia 15 grudnia 2000 r. nie miało należytej podstawy ustawowej, co powinien mieć na uwadze Sąd Apelacyjny rozstrzygając niniejszą sprawę, tym bardziej że przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacja tych przepisów prowadzi do poszerzenia zakresu obowiązku, który nie miał oparcia w przepisach Prawa energetycznego.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====